

runt, adimplere. Sunt etiam valde notanda verba Concilii Toletani IV, cap. 63: *Sicut homo, propria arbitrii voluntate serpenti obediens, periit, sic (vocante se gratia Dei) propria mentis conversione quisque salvatur.* Ubi est expendenda comparatio: tanta enim libertate dicit hominem converti per gratiam, quanta contra gratiam peccavit; sicut ergo peccavit cum libertate excludente necessitatem, ita et nunc per gratiam operatur. Idem docet Concilium Valentin. in Gallia, tempore Lotharii, c. 6.

17. *Firmatur rationibus arbitrium liberum.* — *Primo.* — *Secundo.* — *Tertio.* — *Probationes contra Calvinum.* — Rationes ad hanc veritatem confirmandam sunt fere generales de libertate arbitrii, quæ cum proportionem sunt applicandæ. Prima et quasi a priori, quia gratia, quantumvis efficax, non destruit naturam, sed perficit; ergo non tollit usum naturalis libertatis, sed perficit. Secunda, quia gratia dat posse operari si homo velit, et juvat ad operandum, quando homo vult; ex neutro autem sequitur ablatio libertatis; imo, ut vere juvet, oportet ut illam non auferat. Tertia a posteriori, quia alias homo esset incapax præceptorum, et auxiliorum supernaturalium, et meriti ac mercedis, etc., juxta quam rationem considerandum est, licet, absolute loquendo, non implicet contradictionem, Deum per aliquam motionem præviam necessitare voluntatem humanam, nihilominus id repugnare, si servandæ sunt proprietates moralium actuum, quas de facto et secundum fidem Deus observat. Unde quoad hoc error Calvinii contradictionem involvit, præterquam quod impie etiam loquitur ultra divinam bonitatem. Declaratur et probatur, nam imprimis ille hæreticus non solum asserit Deum per motionem gratiæ necessitare voluntatem nostram ad actus bonos, sed etiam per alias motiones similes necessitatem inferre ad actus pravos, etiam intrinsece malos: hoc autem impium est, et contra divinam bonitatem et sapientiam, et ita ex hoc capite involvit omnimodam repugnantiam, quia repugnat Deum non prudentissime et honestissime operari. Deinde constat ex Scripturis actus nostros ita fieri a nobis, ut possint prudenter præcipi et prohiberi, quantum est ex parte modi operandi nostri: nam de facto præcipiuntur et prohibentur a Deo; si autem Deus necessitaret homines ad hos actus, inepta esset talis prohibitio vel præceptio; ergo cum hac proprietate etiam repugnat illa necessitas. Simile est de ratione meriti et demeriti, præ-

mii et supplicii; quid enim magis injustum, quam necessitare hominem ad aliquid faciendum, et postea eum punire quia id facit? Et similiter cessaret ratio præmii si homo nihil de sua libertate in illo promerendo adhiberet, ideoque non posset Deus per judicium verum, seu tanquam iudex, causas hominum, ut sic dicam, terminare, sed solum per potentiam et absolutum dominium. Docet autem Scriptura Deum longe aliter providere hominibus; cum divina ergo providentia repugnat illa necessitas; quæ argumenta et similia ex sacris litteris copiose locupletat Augustinus lib. de Gratia et lib. arbitr.

18. Fundamentum autem Calvinii non eodem modo solvitur a Catholicis: aliqui enim putant illationem inficiari neminem posse, et ideo posteriorem partem de auxilio physico prædeterminante falsam esse putant; quapropter, ad judicandum in quo Calvinus quoad suum fundamentum erraverit, quid sit auxilium efficax et in quo ejus efficacitas consistat et præsertim an physice prædeterminet voluntatem, diligenter investigandum est.

CAPUT V.

UTRUM AUXILIUM EFFICAX SIT EXCITANS, SEU IN ALIQUA EXCITATIONE POSITUM, PRÆSERTIM JUXTA MENTEM AUGUSTINI.

1. *Auxilium efficax quid addat ultra sufficientem.* — *Auxilium adjuvans quale sit.* — Rejctis hæreticis, superest controversia cum Scholasticis, quæ in hoc maxime posita est, ut declarem quid addat auxilium efficax ultra sufficientem. Et quoniam, ex dictis in præcedenti libro, constat auxilium sufficientem, generatim loquendo, actu dari per auxilia excitantia, primum omnium inquirendum proponimus, an intra latitudinem auxilii excitantis detur aliquid vere efficax, et a sufficiente distinctum. In quo puncto una opinio est, auxilia excitantia, intra suum ordinem contenta, non posse esse efficaciam, sed tantum sufficientiam, necessariumque esse addi illis auxilium aliquod gratiæ adjuvantis ut efficaciam fiant. Quale autem sit hoc auxilium adjuvans, in quo efficacitas auxilii consistit, duobus modis, juxta duas opiniones, explicatur. Prima dicit illud auxilium adjuvans esse simultaneum, seu concomitans, quia non putat dari auxilium adjuvans prævium; sed revera, nisi hoc amplius explicetur, non satis est ad salvandum auxilium efficax prævium, quod faciat nos velle:

nam auxilium adjuvans simultaneum, licet nobiscum faciat velle, et ad hoc sit efficax, non tamen facit nos velle, efficaciter inducendo voluntatem, ut in capite primo libri præcedentis explicatum est.

2. *Distinguitur auxilium adjuvans in præveniens, et simultaneum.* — Propter hoc ergo altera opinio, quam moderni Thomistæ nunc communiter defendunt, distinguit duplex auxilium adjuvans, scilicet præveniens et simultaneum, dicitque efficax præveniens, quia excitans auxilium non est efficax, ut supponitur, et solum auxilium adjuvans concomitans non dat efficacitatem præviam, sed simultaneam, quæ non satis est ad salvandum auxilium prævium efficax, de quo tractamus; ergo efficaciam hæc ponenda est in auxilio aliquo adjuvante prævio. Primum autem principium, in quo istæ opiniones conveniunt, scilicet, auxilium excitans in suo ordine sistens non esse efficax, juxta mentem dictorum auctorum probari potest, quia auxilium prævium simpliciter efficax debet infallibiliter habere effectum liberi consensus voluntatis excitatæ; sed auxilium præcise excitans non potest infallibiliter habere talem effectum; ergo non potest esse efficax; ergo. Major supponitur ex dictis in primo capite hujus et præcedentis libri. Minor probatur primo ex Conc. Trident., sess. 6, c. 5, et can. 4, absolute ac proinde generaliter definiente, posse voluntatem his excitationibus, id est, illuminationibus et inspirationibus resistere. Secundo, quia auxilium excitans nunquam potest habere dictum effectum, sine auxilio adjuvante; ergo non potest esse efficax sine illo. Tertio, quia auxilium excitans non prædeterminat voluntatem ad unum; ergo non est efficax.

3. *Assertio.* — *Colligitur ex Augustino.* — *Vocatio ab excitante gratia.* — Nihilominus assero auxilium efficax, præveniens ordine naturæ consensus liberum voluntatis, esse quoddam auxilium excitans, ita ut auxilium excitans, in genere sumptum, abstrahat a sufficiente et efficaci, et in illa dividi possit tanquam in membra condistincta intra latitudinem auxilii excitantis: hanc assertionem tenent omnes auctores, qui admittunt auxilium efficax præveniens, et physicam prædeterminationem negant, ut infra videbimus. Eamque ex doctrina Augustini sic colligo: vocatio Dei est gratia excitans; sed vocatio aliqua non est tantum sufficientem, sed etiam efficaciam, ideoque de se vocatio abstrahit a sufficiente et efficaci; ergo similiter gratia excitans abstrahit a suffi-

cienti, et efficaci, daturque aliquod auxilium excitans et efficax: consequentia evidens est; major etiam nota est, vel ex ipso nomine vocationis, nam per vocationem mens excitatur. Unde Concilium Trident., sess. 6, cap. 5, exordium salutis dicit sumi a vocatione, qua sine meritis homines vocantur: *Ut qui per peccata a Deo aversi erant, per ejus excitantem atque adjuvantem gratiam, ad convertendum se, disponantur;* incipit ergo vocatio ab excitante gratia, et in illa maxime consistit: unde cap. 6 subjungit: *Disponuntur autem ad ipsam justitiam, dum excitati divina gratia, et adjuti, fidem ex auditu concipientes,* etc. Idem docuit Augustinus dicta quæstione 2, lib. 4 ad Simplician., in fine, dicens: *Quis potest credere nisi aliqua vocatione, hoc est, aliqua rerum testificatione tangatur.* Tactus autem cordis per gratiam excitantem fit; ergo, secundum Augustinum, vocatio est gratia excitans. Atque ita Prosper, lib. 2 de Vocat. gent., cap. 26, varios modos recenset, quibus Deus hominem prævenit, ac præparat voluntatem, *ut divinis, inquit, excitata præsidis, divino in se coope-retur operi;* subdit inferius: *Ipsa enim gratia hoc omni genere medendi atque auxiliandi agit, ut in eo quem vocat, primam sibi receptoricem et famulam donorum suorum, præparet voluntatem.* Ex mente ergo horum Patrum vocatio fit per gratiam excitantem, per quam etiam voluntas a Domino præparatur.

4. *Argumentum primum.* — *Distinguitur vocatio in sufficientem, et efficaciam.* — Superest ergo ut minorem propositionem, in qua est rationis vis, ex doctrina Augustini ostendamus: multa enim sunt apud illum loca, in quibus duas vocationes distinguit, quarum altera sufficientem tantum, altera etiam efficaciam est, quod licet sub his terminis forte non dicatur ab Augustino per definitiones, nihilominus res eadem explicatur. Insignis locus est in lib. 4 ad Simplician., q. 2, circa medium, ubi primum inquit: *Quia non præcedit voluntas bona vocationem, sed vocatio bonam voluntatem, propterea vocanti Deo tribuitur quod bene volumus, nobis vero tribui non potest, quod vocamur;* unde infert sententiam in hac materia valde notandam: *Non igitur ideo dictum esse putandum est: Non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei, quia nisi ejus adjutorio non possumus adipisci quod volumus, sed ideo potius, quia sine ejus vocatione non volumus.* Ex qua sententia primum argumentum sumimus: nostrum enim velle bonum maxime tribuitur soli Deo propter gratiam efficaciam, etiam ex

doctrina aliorum auctorum; at vero, secundum Augustinum, nostrum bonum velle non tribuitur soli Deo propter adiutorium, sed propter vocationem, ac subinde propter gratiam excitantem; ergo excitans gratia et vocatio aliqua, secundum Augustinum, est auxilium efficax: unde statim Augustinus hanc vocationem dicit esse *effectricem bonæ voluntatis*; deinde vero objicit: *Si vocatio illa ita est effectrix, ut omnes eam vocati sequantur, quomodo verum est: Multi sunt vocati, pauci vero electi?* et in summa respondet non omnem vocationem esse ita effectricem bonæ voluntatis, sed quamdam esse quam vocati non sequuntur, utique quamvis possint, et illa de se est sufficiens; alia est quam vocati sequuntur, et hæc est efficax bonæ voluntatis, et hoc est quod ait: *Igitur non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei, qui hoc modo vocavit, quomodo aptum erat eis qui secuti sunt vocationem; ad alios autem vocatio quidem pervenit, sed quia talis fuit, qua moveri non possent, ut eam capere apti essent, vocati quidem dici potuerunt, sed non electi.* Distinguit ergo ipsam vocationem in sufficientem et efficacem, quamvis aliis nominibus illas describat, nam unam vocationem dicit esse cui vocatus non se accommodat, nec obtemperat, et hæc est sufficiens; aliam dicit esse quæ eo modo præstat, quo ei, qui vocatur, aptum est ut vocationem sequatur, et vocantem non respuat, et hæc est efficax, quia nunquam effectu suo frustratur. Unde, in fine quæstionis, excitanti gratiæ expresse tribuit hanc efficaciam, dicens: *Igitur non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei, quandoquidem nec velle, nec currere, nisi eo movente atque excitante, poterimus.*

5. *Argumentum secundum.* — Declaratur vocatio efficax. — Alter locus Augustini est libro de Prædestin. Sanct., in quo sæpissime efficaciam divinæ gratiæ, qua electionem et prædestinationem Sanctorum Deus exequitur, in excitante gratia maxime ponit, quatenus per eam electos suos ita vocat, ut faciant quod Deus intendit, quod est proprium munus efficacis gratiæ. Sic cap. 2 ait: *Operatur Deus fidem nostram, miro modo agens in cordibus nostris, ut credamus.* Quis autem sit ille mirus modus, exponit cap. 8, dicens: *Omnis, ut dicit Veritas, qui audivit a Patre, et didicit, venit, valde remote est a sensibus carnis hæc schola, in qua Pater auditur, et docet ut veniat ad Christum;* et infra: *Multos venire videmus ad Christum, sed ubi, aut quomodo a Patre au-*

dierint, hoc non videmus, nimirum gratia ista secreta est, gratiam vero esse quis ambigat? Et eodem modo nos dicere possumus, gratiam esse excitantem quis ambigat? Quid enim est doctrina interior Spiritus Sancti, nisi ejus illuminatio et inspiratio, quibus ipse tangit hominum corda, illaque excitat? Est ergo illa gratia excitans; efficaciam autem ejus declarat Augustinus, dicens: *Hæc itaque gratia, quæ occulte humanis cordibus divina largitate tribuitur, a nullo duro corde respuitur; ideo enim tribuitur, ut cordis duritia penitus auferatur,* alludens ad illud Ezechielis 26: *Auferam cor lapideum de carne vestra, dabo vobis cor carneum.* Merito ergo gratiam illam efficacem appellamus, cum ita cor hominis tangat, ut etiam induratum illi non resistat, sed duritiam ejus auferat. Eandem vero esse vocationem efficacem, in eodem libro, c. 16, declarat Augustinus, dicens: *Vocat Deus prædestinatos multos filios suos, ut eos faciat membra prædestinati unici Filii sui, non ea vocatione qua vocati sunt, qui noluerunt venire ad nuptias, sed ea vocatione prædestinatos vocat, quam distinxit Apostolus, dicens: Ipsi vocatis Judæis et Græcis, etc.; et infra: Sic enim ait: Ipsi vocatis, ut illos ostenderet non vocatos; sciens esse quamdam vocationem eorum, qui secundum propositum vocati sunt, etc., quam etiam ait esse significatam a Paulo ad Roman. 9, dicente: Non ex operibus, sed ex vocante; et addit: Non quacumque vocatione, sed qua vocatione fit credens;* ecce efficaciam, ideoque de eadem vocatione intelligit aliam sententiam Pauli ad Roman. 11: *Sine penitentia sunt dona et vocatio Dei; id est, inquit, sine mutatione stabiliter fixa sunt; ad hanc vocationem qui pertinent, omnes sunt docibiles Dei;* et infra: *Prævenit eum misericordia Dei quia sic vocatus est ut crederet;* eandemque appellat vocationem ex proposito, in cap. 18, quia procedit ex definito proposito Dei, et est medium efficax quo illud impletur; et de illa tandem exponit, in cap. 20, quod de purpuraria dicitur Actor. 16: *Deus aperuit sensum ejus, etc., dicens: Sic enim vocabatur ut crederet.*

6. *Argumentum tertium.* — Adhuc declaratur efficacia vocationis. — Distinguitur vocatio in vocationem electorum, et communem. — Tertius locus Augustini, et in hac materia insignis, est in lib. de Corrept. et grat., cap. 7, ubi prius generatim explicat media efficaciam gratiæ, quibus Deus in vitam æternam quos elegit transmittit, dicens: *Quicumque ab ori-*

ginali damnatione divinæ gratiæ largitate discreti sunt, non est dubium quod et procuratur eis audiendum Evangelium: ecce vocationem; et cum audiunt credunt, et in fide quæ per dilectionem operatur, usque in finem perseverant: ecce efficaciam. Unde subjungit: *Non enim sic sunt vocati, ut non essent electi, sed quoniam secundum propositum vocati sunt, profecto et electi sunt;* et de hac vocatione exponit verba Pauli ad Roman. 8: *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, his qui secundum propositum vocati sunt sancti;* et declarans talis vocationis efficaciam, subdit: *Ex istis nullus perit, quia omnes electi sunt; electi sunt autem, quia secundum propositum vocati sunt, propositum autem non suum, sed Dei.* Ac tandem duas vocationes iterum distinguit, unam electorum, quam vocat secundum propositum, aliam communem, qua multi sunt vocati, pauci vero electi, quia, licet sit sufficiens, non est efficax, sed illi resisti potest, et resistitur; alia vero ita est efficax ut impossibile sit carere effectu, ut in discursu totius capituli late declarat. Unde autem illa efficacia proveniat, cap. 8 ponit per aliam sententiam sibi familiarem: *Præparatur voluntas a Domino, quam præparationem ubique declarat a Deo fieri per auxilia excitantia illuminationum et inspirationum, seu per vocationem efficacem.*

7. *Argumentum quartum.* — De quo est quartum et optimum testimonium, in epist. 107 ad Vitalem, ubi, tractans eandem sententiam, dicit: *Non ideo præparare Deum voluntatem, quia legem atque doctrinam libero ejus adhibet arbitrio, sed quia vocatione illa alia atque secreta, sic ejus agit sensum, ut etiam accommodet assensum;* et inferius ait: *Quomodo dicitur quod per legem Dei atque doctrinam Scripturarum fiat, quod eadem Scriptura dixit, præparatur voluntas a Domino, ac non potius per occultam inspirationem gratiæ Dei? etc.* Quid autem est *occulta inspiratio*, nisi quædam occulta excitatio? Illa ergo præparatio, sicut sufficienter fit per quamdam communem excitationem, ita efficaciter fit per aliam, quam Augustinus vocat *occultam, allam, atque secretam*, quam etiam aliis locis, præsertim in libro de Grat. Christi, cap. 13 et 14, internam doctrinam appellat, quæ sine dubio ad gratiam excitantem pertinet, ut in lib. 3 visum est.

8. *Argumentum quintum.* — Quinto, facit quod Augustinus, lib. 83 Quæstionum, quæst. 68, vocationi divinæ tribuit, quod sit illa effi-

cax gratia, per quam Deus ipsum velle operatur in nobis; dixerat enim Deum non misereri peccatoris, nisi voluntas præcesserit, et quoniam velle quisque non potest, nisi admonitus et vocatus, sive intrinsecus, ubi nullus hominum videt, sive extrinsecus per sermonem sonantem, vel alia signa visibilia, efficitur ut etiam ipsum velle Deus operetur in nobis; et quia quidam vocati veniunt, alii non veniunt, subjungit eos qui non veniunt, sibi tantum id tribuere; qui autem veniunt, non sibi, sed vocationi, per quam nimirum præparata est eorum voluntas a Domino, ut ipsemet Augustinus, recognoscendo locum hunc, declaravit 1 Retract., cap. 26, et ideo in priori quæstione concludit: *Hæc autem vocatio, quæ sive in singulis hominibus, sive in populis, atque in ipso genere humano per temporum opportunitates operatur, altæ et profunde ordinationis est.*

9. *Argumentum sextum.* — Sextus locus sit ex libro de Grat. et lib. arbitr., cap. 3, ubi gratiam efficacem, datam Paulo ut converteretur, ponit in vocatione, dicens: *Ut autem de cælo vocaretur, et tam magna et efficacissima vocatione converteretur, gratia erat sola, nam merita erant magna, sed mala.* Ex qua ratione intelligitur illam dictionem exclusivam, *sola*, non excludere liberam cooperationem Pauli in sua conversione, nam proxime antea dixerat illam gratiam non tollere propriam voluntatem, et iterum: *Nec ipse solus, nec gratia Dei sola, sed gratia Dei cum illo;* in prioribus ergo verbis excludit illa particula omne voluntatis meritum, nam hoc est quod ibi contra Pelagianos ostendit, nimirum, conversionem non esse ex meritis, et ideo ait præcessisse in Paulo merita, sed mala, quæ non poterant gratiam mereri, sed potius indignationem, et ideo talis vocatio gratia sola fuit, id est, nullius meriti merces; ergo si illa vocatio, magna fuit et efficacissima, ut Augustinus dicit, fuit etiam gratia, seu auxilium non tantum sufficiens, sed etiam efficax: ergo apud Augustinum non solum gratia adjuvans, prout ab excitante distinguitur, sed etiam gratia excitans, qualis est vocatio, est gratia seu auxilium efficax, et hæc loca sunt valde notanda, tanquam capitalia in hac materia, præsertim quia etiam auctores contrariæ sententiæ, cum quibus disputamus, ad probandum auxilium efficax illis maxime utuntur.

10. *Ratio pro D. Augustino.* — Ex quibus et similibus locis formari possunt plures rationes quibus, in doctrina Augustini, inten-

tum convinci videtur; una est, quia illa est gratia efficax, per quam Deus facit ut velimus, et ut faciamus, ut late docet idem Augustinus, lib. de Grat. et lib. arbitr., cap. 14, 16 et 17. Sed gratia per quam Deus facit ut faciamus est vocatio; ergo talis vocatio est gratia efficax, ac subinde excitans. Minor sumitur ex eodem Augustino, eodem libro de Grat. et lib. arbitr., cap. 16, dicente: *Certum est nos facere cum facimus, sed ille facit ut faciamus, præbens vires efficacissimas voluntati*, ubi expendenda est particula, *vires*; significat enim non actionem, sed virtutem agendi, et hanc dicit esse efficacissimam, et per gratiam prævenientem et excitantem dari, ut statim explicat istis verbis: *Certum est nos servare mandata cum volumus, sed quia præparatur voluntas a Domino*; et iterum: *Certum est nos velle cum volumus, sed ille facit ut velimus bonum, de quo dictum est: Præparatur voluntas a Domino; de quo dictum est: A Domino gressus ejus diriguntur, et viam ejus volet; de quo dictum est: Deus autem est, qui operatur in vobis et velle*. Docet autem idem Augustinus, lib. 83 Quæstionum, quæst. 68, ut jam retuli, vocationem esse per quam Deus hæc omnia facit, dicens: *Quoniam nec velle quisquam potest nisi admonitus et vocatus, etc., efficitur ut et ipsum velle Deus operetur in nobis*. Idem tradit idem Augustinus, tract. 26 in Joann., et serm. 2 de Verb. Apost.; et de Prædest. Sanct., cap. 19: *Illa vocatione (ait) quæ sine penitentia est, id prorsus agitur et peragitur, ut credamus*.

11. Similis ratio est, quia gratia efficax est quam Deus confert prædestinatis ut salventur; sed medium potissimum, quo salvantur prædestinati, est quædam vocatio, quam Augustinus vocat ex proposito; ergo illa est gratia efficax. Consequentia est clara. Major est Augustini, lib. de dono persever., cap. 14, ubi definit prædestinationem Sanctorum, dicens: *Nihil aliud est quam præscientia et præparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur quicumque liberantur*, ubi notanda est particula *certissime*, nam per illam significare voluit Augustinus efficaciam mediorum, ut est notum in ejus doctrina. Minor vero colligitur ex eodem capite; sic enim statim subinfert: *Ex quo apparet habere quosdam in ipso ingenio divinum naturaliter munus intelligentiæ, quo moveantur ad fidem, si congrua suis mentibus vel audiant verba, vel signa conspiciant, quæ verba propter gratiam excitantem et congruentem manifeste sunt dicta*. Item ex lib. de Corrept. et grat., cap. 7, 9 et sequentibus, ubi

late declarat Deum dare prædestinatis perseverantiam per vocationem secundum propositum suum, quam qui accipiunt, infallibiliter perseverant, ac proinde efficaciter juvantur.

12. *Alia ratio*. — Alia denique ratio esse potest, quia Deus dat efficacem gratiam præparando voluntatem, ut sæpe in citatis locis Augustinus affirmat, et in Enchirid., cap. 32; de dono persever., cap. 8; 1 Retract., cap. 22, et lib. 2, cap. 4. Sed Deus præparat voluntatem per gratiam prævenientem, quæ sit vocatio congrua, ut eisdem locis Sanctus docet, præsertim dicta quæst. 2 ad Simplician. Ergo illa eadem vocatio est gratia efficax excitans. Consequentia est clara in eadem sententia Augustini. Tandem possumus hoc concludere ex principiis supra positis, quia gratia efficax prævia, seu quæ facit ut velimus, non est auxilium concomitans, seu concursus, aut influxus simultaneus; ergo esse debet gratia excitans. Antecedens probatur, tum quia per influxum simultaneum non facit Deus ut velimus, sed ipsum velle facit nobiscum, per auxilium autem efficax facit ut velimus; tum quia proprium auxilium efficax, de quo tractamus, fit a Deo solo in nobis, sine nobis, utique libere cooperantibus, auxilium autem concomitans non fit in nobis sine libera cooperatione nostra; tum denique quia auxilium efficax prævium datur ut præparet voluntatem, concomitans vero ut adjuvet præparatam; ergo propria gratia efficax non est ipse simultaneus concursus, seu influxus. Consequentia vero prima probatur, quia, inter actuales gratias, nulla est quam Deus in nobis sine nobis efficiat, nisi gratia excitans, ut in lib. 3 probatum est, et in sequentibus probandum est latius; hoc enim solum fere superest in hoc libro examinandum.

13. *Fundamento prioris sententiæ occurritur*. — Respondetur primo. — Secundo. — Tertio. — Ad fundamentum autem prioris sententiæ, negamus minorem; nam dari potest aliqua vocatio, seu gratia excitans, ex qua infallibiliter sequatur liber consensus; et ad primam probationem ex Concilio Tridentino negatur consequentia: stat enim voluntatem posse resistere, et infallibiliter non resistere: quomodo autem hæc duo jungantur, in sequentibus inquirendum est, nam hoc opus et hic labor est. Ad secundam probationem negatur consequentia, nam vocatio aut excitatio non dicitur efficax, quia sola sine auxilio adjuvante faciat consensum: hoc enim in illa sententia necessarium aut verum est, quia

utrumque auxilium, utique excitans et adjuvans, simul necessarium est, ut actus supernaturalis fiat; unde in superiori libro etiam de auxilio undique sufficiente diximus debere utrumque auxilium aliquo modo includere; ergo multo magis efficax. Non ergo dicitur efficax auxilium excitans, quia solum faciat, sed quia in suo ordine tale est, ut infallibiliter consequatur effectum, ac subinde ut infallibiliter habeat conjunctum, vel secum afferat necessarium auxilium adjuvans. Unde autem hoc habere possit aliquod auxilium excitans, postea videbimus, ut jam dixi. Ad tertium denique negatur consequentia, quia efficacia auxilii non consistit in prædeterminatione, ut dicemus.

CAPUT VI.

AN EFFICAX AUXILIUM CONSISTAT IN MOTIONE, VEL EFFECTIONE DE SE ET NATURA SUA PRÆDETERMINANTE PHYSICE VOLUNTATEM HUMANAM AD UNUM ACTUM ET EXERCITIUM EJUS.

1. *Determinare quid*. — Diximus auxilium efficax consistere in quadam efficaci vocatione: aggredimur jam exponere in quo consistat ejus efficacia, vel quomodo fiat, quidve addat communi vocationi. In quo puncto duæ sunt opiniones celebres, una de physica prædeterminatione, altera de congrua vocatione, de quibus suo ordine dicendum est: ut autem circa priorem clare procedamus, necessarium est accurate prius explicare terminos, ut sine confusione vel æquivocatione omnia puncta, quæ in hac sententia occurrunt, tractare possimus. Et imprimis verbum *determinandi*, a quo verbum *prædeterminandi* compositum est, declarandum est; deinde quid addat illa particula *præ*, et consequenter quid nomine prædeterminationis significetur, vel quotuplex illa esse possit, aperiemus. *Determinare* igitur, juxta primam vocis significationem, idem est quod terminum rei designare, aut constituere, sive id exterius fiat, ut in agris et regionibus fieri solet, sive per sententiam, vel decretum, sicut dicitur iudex determinare causam, vel superior determinare quid sit agendum. suo utique præcepto. Hinc ergo, quia voluntas de se indifferens est ad ea ad quæ est libera, determinari dicitur, cum ad alteram partem inclinatur, vel definitur, et quando id fit cum aliqua antecessione, dicitur prædeterminatio. Utrumque autem multis modis fieri potest, quos distinguere oportet, ut, omissis quæ ad

præsentem causam non faciunt, clarius procedamus.

2. *Actus voluntatis humanus quot modis nominetur prædeterminatus a voluntate divina*. — *Conclusio prima*. — *Secunda*. — Duobus igitur modis potest actus voluntatis humanus denominari prædeterminatus a divina voluntate, scilicet objective tantum, et per quamdam extrinsecam denominationem, vel effective, influendo aliquid quod sit intrinsece in voluntate humana, et determinet illam. Sic inter homines pater dicitur apud se determinare, quem statum filius accipere debeat, et e converso status ille dici potest prædeterminatus in voluntate patris. Item, dicitur voluntas subditi determinari a voluntate superioris, qua illi præscribit quid agere debeat. Voluntas enim superioris nihil ponit in voluntate subditi, nec modum operandi ejus immutat, sed solum præscribit, et definit materiam circa quam versari debet, et ita dicitur determinare illam, extrinsece imponendo illi obligationem, vel objectum ejus moraliter mutando. His ergo modis dici potest voluntas Dei determinare voluntatem hominis. Primo quidem per voluntatem, quam vocant signi, seu præceptivam, quæ determinatio non est quoad exercitium, nec ponit aliquid in ipsa virtute agendi voluntatis creatæ, nec inducit necessitatem oppositam libertati simpliciter, sed oppositam libertati a præcepto: unde hic modus prædeterminationis nihil ad præsens refert. Secundo, potest etiam dici Deus determinare actum voluntatis humanæ objective et per denominationem extrinsecam, solum quia, æterno decreto absoluto suæ voluntatis, secum statuit ut voluntas humana in tempore talem actum liberum suæ voluntatis habeat. Nam tale decretum Dei, cum sit liber, est quædam determinatio voluntatis ejus, quia Deus in hoc liber ostenditur, quod se ipsum determinare potest, ut dixit D. Thomas 1 p., quæst. 19, art. 3, et in 2, d. 25, quæst. 1, art. 1, ad 3; per illud ergo decretum determinat Deus voluntatem suam ad volendum, ut homo in tempore velit, et ideo actus ille voluntatis humanæ denominari potest determinatus, vel ex æternitate prædeterminatus a voluntate divina. Hæc autem prædeterminatio in Deo existens, per se ac præcise spectata, non immutat voluntatem humanam, nec limitat, aut coarctat intrinsece ejus indifferenciam, sed solum extrinsece et objective denominat illum actum hominis determinatum, sicut actus immanens in potentia denominare solet extrin-